

Черненко В. О.,

Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКИ КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: “ПСЕВДОКАНАДИЗМИ” ТА ВЛАСНЕ “КАНАДИЗМИ”

Стаття присвячена особливостям лексики канадського варіанту англійської мови. У статті стисло аналізуються та розмежовуються поняття “канадизм” та “псевдоканадизм”, наводяться приклади понять.

Ключові слова: мовний варіант, канадський варіант англійської мови, лексична одиниця, канадизм, псевдоканадизм, дивергент.

Статья посвящена особенностям лексики канадского варианта английского языка. В статье кратко анализируются и разграничиваются понятия “канадизм” и “псевдоканадизм”, приводятся примеры понятий.

Ключевые слова: языковой вариант, канадский вариант английского языка, лексическая единица, канадизм, псевдоканадизм, дивергент.

The article deals with the peculiarities of Canadian English Vocabulary. The notions “canadianisms” and “pseudo canadianisms” are briefly analyzed and differentiated; the examples of the notions are presented.

Key words: language variant, Canadian English, lexical unit, canadianism, pseudo canadianism, divergent.

У сучасному мовознавстві одним з найбільш актуальних питань є проблема вивчення національних варіантів полінаціональних мов. Питанням вивчення мовних ситуацій у країнах розповсюдження національно негомогенних мов присвячені праці А.Д. Швейцера, Н.І. Філічевої, Г.В. Степанова, М.А. Бородіної, Ю.А. Зацного, Ю.О. Жлуктенко, Л.Г. Попової, D. Crystal та інших.

Досить закономірним є той факт, що специфічні ознаки національного варіанту мови зосереджені, перш за все, саме на його лексико-семантичному рівні. Цей аспект мовної системи є найбільш чутливим до будь-яких змін у суспільстві.

Канадський варіант англійської мови характеризується динамічною та нестійкою системою функціонування, оскільки в Канаді існують суперечності між тенденцією збереження позицій британського мовного стандарту, стихійним американським мовним впливом і пошуком власної мовної ідентифікації, яка виявляється у прагненні розкрити і кодифікувати дивергентні характеристики властиві власне літературній мові англоканадців [3, с. 103].

Актуальність дослідження полягає в тому, що на сучасному етапі система цінностей канадців схильна до укріплення національної самобутності, у тому числі і національної мови. Задля здійснення ефективної мовної політики Канада має стійке об'єктивне історичне підґрунтя. Англо-канадська мова володіє потужними ресурсами регіоналізмів, які знаходяться в складних парадигматичних стосунках із лексикою національного стандарту розвиваючись при цьому в напрямку включення в даний національний стандарт та інтенсивного збагачення загальноканадського лексичного фонду.

Метою статті є аналіз лексики канадського варіанту англійської мови з точки зору поділу лексичних одиниць на “псевдоканадизми” та “канадизми”.

На сучасному етапі досліджень канадського варіанту англійської мови не існує загальноприйнятого визначення поняття “канадизм”. У “Словнику канадизмів” (Dictionary of Canadianisms on Historical Principles, Walter S. Avis, Editor-in-Chief, Toronto, 1967) цей термін розглядається як “слово, вираз або значення канадського походження або характерне для канадського вживання, хоча і не належить виключно канадському варіанту англійської мови” [7, с. 13].

На думку Л.Г. Попової, до “канадизмів” відносяться лексичні одиниці, що є специфічними для канадського варіанту англійської мови і відсутні у американському та британському варіантах сучасної літературної англійської мови [5, с. 27].

Таким чином, згідно визначення Л.Г. Попової, лексичні одиниці, що входять до категорії “канадизмів”, не відповідають даному поняттю і є, так би мовити, “псевдоканадизмами”.

Серед лексичних одиниць канадського варіанту англійської мови виділяють значну кількість слів і словосполучень, які є “канадизмами” лише за походженням. До них відносять слова, запозичені англійськими поселенцями з мови північноамериканських індіанців та у результаті контактів із французькими поселенцями. Так, наприклад, іменники *caribou* – олень карибу, *chipmunk* – бурундук почали вживатися в Канаді раніше, ніж у Великобританії та США. На даному етапі ця група лексичних одиниць є частиною інтернаціональної лексики.

Інші слова та словосполучення перейшли до загальної англійської лексики. Прикладом є група термінів, пов'язаних із грою в хокей: *body-check* – силовий прийом, *red line* – середня лінія, *puck-carrier* – гравець, що веде шайбу [5, с. 28].

До “псевдоканадизмів” слід також віднести лексичні одиниці, які називають предмети та явища, специфічні для канадського варіанту англійської мови і стосуються реалій канадської дійсності. Ці лексичні одиниці вживаються носіями англійської мови у Великобританії та США для вираження відповідних понять. Прикладом є назви таких політичних реалій, як *Liberal* – член Ліберальної партії Канади, *Progressive Conservative* – член Прогресивної консервативної партії, *Social Credit* – Партія соціального кредиту тощо.

В канадському варіанті англійської мови виділяють п'ять сфер максимальної концентрації “псевдоканадизмів”, які позначають канадські реалії:

1) Назви, пов'язані з флорою і фауною, наприклад, *cadborosaurus* – морська змія великих розмірів, *ioolhen* – різновид куріпки.

2) Назви державних, політичних і адміністративних реалій, наприклад, *Liberal progressive* – політична партія в Манітобі, *Liberal party* – ліберальна партія, *National Union party* – партія національного союзу, *Federal parliament* – федеральний парламент, *Combines Act* – законодавчий акт (1911 р.), що дозволяє уряду здійснювати контроль торгівлі сільськогосподарською продукцією.

3) Поняття, що пов'язані із системою середньої освіти, яка дещо відрізняється від системи освіти США та Великобританії, наприклад, *composite high school* – середня школа змішаного типу, *collegiate and vocational institute or school* – середні школи в Онтаріо, *separate school* – школа для дітей релігійних меншин, *Home and School Association* – Асоціація школи та сім'ї, заснована в 1919 р. з метою взаємодії школи та батьків.

4) Назви предметів та явищ побуту, життя країни, часто пов'язаних зі специфічними умовами життя в Канаді, наприклад, *broad axe* – сокира для обрубання гілок, *fly-beer* – пиво із картоплі; *birchsap ginger ale* – напій із березового соку, *ice-bridge* – крига, якою можна перейти з одного берега на інший.

5) Назви історичних реалій Канади (історизми): а) пов'язані з політичним життям країни, наприклад “*aberhartism*” – політична і фінансова лінія, що проводилася головою уряду провінції Альберта У. Аберхартом (1935-1943) у якості основного курсу партії Сокред, *Dirty Thirties* – роки депресії (1930-ті р.р.); б) лексичні одиниці, що з'явилися в Канаді у роки “Золотої лихоманки” (1897-1899), наприклад, *Back Door Route* – шлях до золотих розсипів Клондайку; *Klondiker* – людина, що брала участь у “Золотій лихоманці”; в) назви старих територіальних одиниць, наприклад, *Athabaska* – Атабаска – велика територія в районі річки Атабаска, що колись відігравала велику роль у торгівлі хутром; г) лексичні одиниці, що позначають явища і предмети, пов'язані з торговими і комерційними операціями і грошовим обігом, наприклад, *Anchor Money* – назва грошей (після 1822 р.) [5, с. 28-31].

Локально-маркованими елементами сучасної літературної англійської мови в Канаді, котрі можуть бути розглянуті як його розрізновальні елементи, є власне “канадизми”, котрі з'явилися вперше в Канаді і не увійшли до загальноанглійської лексики. Вони залишаються специфічними лише для Канади з точки зору сучасного стану мови і належать до літературної англійської мови. “Канадизми” поділяють на “повні канадизми” – лексичні одиниці, які відносяться до Canadian English у всіх своїх значеннях, а також “часткові канадизми” – слова та словосполучення, лише окремі значення яких входять до канадського варіанту англійської мови.

Більша частина “повних канадизмів” представлена не словами, словосполученнями, наприклад, *cottage roll* – шинка; *bear walker* – відьма, *yellow cake* – концентрат окису, *prairie oyster* – сире яйце, яке ковтають повністю.

Для “часткових канадизмів” характерним є те, що частина наявних у них лексичних значень специфічна для канадського варіанту англійської мови, а інші значення цих слів входять до загального фонду англійської мови. Таким чином, при повному співпадінні з відповідними загальноанглійськими мовними одиницями за формою, ці слова мають часткові відмінності у значенні і, відповідно, належать до розряду лексико-семантичних дивергентів. Наприклад, слова *band*, *candle*, *darkspell* належать до Canadian English лише, якщо означають *групу індіанців меншу, ніж плем'я, кригу у вигляді призми, арктичну ніч*, відповідно.

До окремої групи слід віднести ті випадки, коли між “канадизмом” та його загальноанглійським дивергентом відсутній змістовий зв'язок, наприклад: *SnE to copy* – перестрибувати з криги на кригу; *SnE to blanket* – давати заявку на відведення ділянки [6, с.18].

В канадському варіанті англійської мови спостерігаються також випадки двосторонньої дивергенції (наявність у словах двох або декількох локально-маркованих лексико-семантичних варіантів). Таким чином, дієслово *to fill* використовується в Canadian English не лише у “канадському” значенні – *заширувати снігові чоботи*, але і в американському – *виконувати замовлення*, а також в загальноанглійському – *наповнювати, займати посаду*.

Таким чином, можна зробити висновок, що лексика канадського варіанту англійської мови являє собою досить складну систему, що поєднує пласти різних мов, які пройшли випробування часом та різною мірою закріпилися у канадській англійській лексиці. Вживання “канадизмів” виявилось необхідністю, котра перетворила англійську мову Канади у окремий мовний варіант. Дослідження показали, що канадський варіант англійської мови володіє своєрідністю, притаманною лише йому. Отже, його не можна вважати викривленням будь-якого іншого варіанту англійської мови.

Подальшою перспективною можна назвати наукову розвідку фонетичних та граматичних особливостей канадського варіанту англійської мови, а також лексико-семантичні особливості територіальних та соціальних діалектів англійської мови в Канаді.

Література:

1. Бондаренко Н. Ю. Основні словотворчі процеси в канадському варіанті англійської мови / Н. Ю. Бондаренко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до дж. : [http://www.chdu.edu.ua/um/praci/92\(105\)/92-1.pdf](http://www.chdu.edu.ua/um/praci/92(105)/92-1.pdf)
2. Жлуктенко Ю. А. Лингвистические аспекты двуязычия / Ю. А. Жлуктенко. – К. : Изд-во при КГУ, 1974. – 176 с.
3. Люшинська Г. В. Семантичні особливості регіоналізмів східного ареалу канадського варіанту англійської мови / Г. В. Люшинська. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до дж. : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vznu/fil/2011_1/122-128.pdf
4. Ніколенко А. Г. Соціальні аспекти мовлення. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / А. Г. Ніколенко. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 256 с.

5. Попова Л. Г. Лексика англійського мови в Канаді / Л. Г. Попова – М. : Вища школа, 1978. – 246 с.
6. Попова Л. Г. Некоторые лексические особенности канадского варианта современного литературного английского языка / Л. Г. Попова. – М. : Высшая школа, 1974. – 26 с.
7. Avis W. S. The English language in Canada // Current trends in linguistics / W.S. Avis-Ed. by Th. A. Serbek, Paris: The Hague, 1973. – 148 p.
8. Orkin M. M. Speaking Canadian English. An informal account of the English language in Canada / M. M. Orkin. – London : Routledge & Kegan Paul Ltd Broadway House, 1971.